

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR. 410.002.06.2022

P/22/072

Pan
Jarosław Okoczuk
Burmistrz Miasta Trzebinia
ul. Marszałka Piłsudskiego 14
32-540 Trzebinia

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/072 – Usuwanie wyrobów zawierających azbest

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta Trzebinia, ul. Marszałka Piłsudskiego 14, 32-540 Trzebinia (<i>Urząd</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jarosław Okoczuk, Burmistrz Miasta Trzebinia, od 17 listopada 2018 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Adam Adamczyk do 25 lutego 2018 r. Jarosław Okoczuk od 25 lutego 2018 r. do 9 marca 2018 r., Anna Kawala od 9 marca 2018 r. do 6 kwietnia 2018 r. oraz Grzegorz Żuradzki od 6 kwietnia 2018 r. do 16 listopada 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	(akta kontroli str. 33, 620) <ol style="list-style-type: none">1. Działania samorządu gminy mające na celu realizację Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032.2. Zaawansowanie realizacji ww. Programu na terenie gminy.3. Realizacja przez samorząd gminy, jako właściciela/zarządcy nieruchomości, obowiązków w zakresie posiadanych wyrobów zawierających azbest.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016-2021 z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Wojciech Dudek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/4/2022 z 12 stycznia 2022 r.2. Wioletta Zając, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/21/2022 z 1 lutego 2022 r.

(akta kontroli str. 1-4)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy w ramach „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”³, w latach 2016-2021, nie było w pełni realizowane.

Gmina opracowała i wdrożyła gminny program usuwania azbestu, jednak brak jego aktualizacji do dnia rozpoczęcia kontroli, tj. 13 stycznia 2022 r. – pomimo wystąpienia okoliczności to uzasadniających – ograniczał jego funkcjonalność w wyznaczaniu kierunków działań. Realizacji Programu w Urzędzie także nie monitorowano.

Gmina nie pozyskiwała środków finansowych na realizację zadań związanych z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest ze źródeł zewnętrznych. Z budżetu gminy corocznie finansowano odbiór i transport na składowisko materiałów zdemontowanych, zgłoszonych przez mieszkańców do wywozu.

W latach 2016-2021 unieszkodliwiono na terenie Gminy 2 058 Mg wyrobów zawierających azbest, co stanowiło 68% ogólnej ilości zinwentaryzowanych w 2014 r. wyrobów. Na koniec 2021 r. do unieszkodliwienia pozostało 931 430 kg wyrobów zawierających azbest. Przy zachowaniu dotychczasowego tempa usuwania wyrobów zawierających azbest, możliwa jest realizacja głównego celu POKA, tj. usunięcie 100% wyrobów zawierających azbest pochodzących od osób fizycznych z terenu Gminy do 2032 r.

Baza Azbestowa⁴ nie była przez Gminę wykorzystywana, a wprowadzone do niej dane na temat rodzaju, ilości i miejsc występowania tego typu wyrobów, były niekompletne i nieaktualne.

Burmistrz terminowo wywiązywał się z obowiązków sprawozdawczych w zakresie informacji od osób fizycznych i przedkładał Marszałkowi Województwa Małopolskiego coroczne informacje o wyrobach zawierających azbest, z wyjątkiem jednej – za 2017 r. Burmistrz nie składał natomiast do Marszałka informacji o wyrobach zawierających azbest odnośnie do nieruchomości, których był zarządcą lub właścicielem.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania samorządu gminy mające na celu realizację Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

Opis stanu faktycznego

1.1. W gminie Trzebinia został opracowany i przyjęty „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Trzebinia na lata 2014-2032”⁵. Program zaopiniowany został przez Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie.

(akta kontroli: str. 13-18)

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym zastosowano ocenę opisową.

³ Program przyjęty na podstawie uchwały nr 122/2009 Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2009 r., zmienionej uchwałą nr 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010 r. (dalej: POKA).

⁴ www.bazaazbestowa.gov.pl: narzędzie informatyczne do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, dostępne dla jednostek samorządu terytorialnego, prowadzone przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii; dalej: BA.

⁵ Uchwała nr VI/51/III/2015 Rady Miasta Trzebinia z dnia 27 marca 2015 r.

W Programie przedstawiono m.in.:

- charakterystykę gminy Trzebinia, w tym dane geograficzne, takie jak: położenie, klimat, zasoby wodne, budowę geologiczną oraz obszary chronione;
- informacje o azbestie, budowie i właściwościach fizyko-chemicznych azbestu, źródłach narażenia na azbest oraz jego wpływ na organizm człowieka;
- sposób postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, z uwzględnieniem wymagań prawnych obowiązujących właścicieli, zarządców i użytkujących wyroby zawierających azbest oraz firm, które zajmują się demontażem i transportem tych wyrobów;
- zasady gospodarowania wyrobami i odpadami zawierającymi azbest;
- sposoby unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest;
- harmonogram i koszty realizacji Programu;
- możliwe źródła finansowania Programu oraz monitoring jego realizacji.

Ponadto w Programie podany został wykaz podmiotów gospodarczych w Małopolsce, prowadzących działalność związaną z unieszkodliwianiem azbestu.

(akta kontroli: str. 34-79)

Do Programu dołączone zostały wyniki inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Trzebinia wg stanu na 2014 r. Inwentaryzacja zawierała m.in. informacje o położeniu nieruchomości, rodzaj wyrobu zawierającego azbest, ilość tych wyrobów oraz ocenę stopnia pilności.

(akta kontroli: str. 80-204)

W ramach Programu opracowana została również Prognoza oddziaływania na środowisko⁶, która obejmowała m.in. opis wpływu zaniechania realizacji Programu na środowisko oraz ocenę w przypadku zaniechania realizacji Programu.

(akta kontroli: str. 205-238)

1.2. Źródłem finansowania opracowania gminnego Programu były środki przekazane z Ministerstwa Gospodarki w ramach realizacji zadania wynikającego z POKA. Gmina zleciła opracowanie Programu za kwotę 19 480,00 zł, pomniejszoną ostatecznie o kary umowne w wys. 1 860,00 zł.

(akta kontroli: str. 8, 23, 27 - 31)

1.3. Gminny Program do czasu zakończenia kontroli, tj. 31 marca 2022 r., nie był aktualizowany, a zagadnienia z tym związane zostały szerszej opisane w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli: str. 566)

1.4. W gminnym Programie zawarte zostały wyniki inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Inwentaryzacja wykazała obecność wyrobów zawierających azbest w 2946 obiektach, w tym w budynkach mieszkalnych oraz gospodarczych. W 18 obiektach wykazano pierwszy stopień pilności, a w 26 – drugi stopień pilności. Masa zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest wynosiła 3 654 930 kg.

(akta kontroli str. 80–203)

Gmina opracowała harmonogram działań, którym objęła m.in. działania edukacyjno-informacyjne, wsparcie mieszkańców w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest, monitoring realizacji programu oraz ocenę narażenia i ochronę zdrowia.

W ramach działań edukacyjnych prowadzona była akcja informacyjna dla mieszkańców Gminy. Opracowane zostały ulotki, broszury i plakaty, na których zamieszczane były informacje dotyczące usuwania wyrobów zawierających azbest,

⁶ Prognoza oddziaływania na środowisko dla programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Trzebinia na lata 2014-2032 opracowana przez Wykonawcę w 2014 r.

szkodliwości tych wyrobów, obowiązków właścicieli gospodarstw, na terenie których znajdują się wyroby azbestowe oraz instrukcje postępowania z odpadem niebezpiecznym, jakim był azbest. Gmina w tej tematyce współpracowała z organizacją pozarządową Federacja Zielonych Gaja z siedzibą w Szczecinie. Akcja prowadzona była pod hasłem „Azbest nie jest OK”.

(akta kontroli 569-595)

Gmina w Programie zawarła informację o możliwości dofinansowania usuwania i unieszkodliwiania azbestu przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, fundusze Unii Europejskiej oraz Bank Ochrony Środowiska.

W latach 2016-2021 Gmina nie występowała o dofinansowanie usuwania wyrobów zawierających azbest, a wywóz takich wyrobów realizowany był raz w roku, według kolejności zgłoszeń mieszkańców Gminy. Burmistrz wyjaśnił, iż Gmina mogła dofinansować w formie udzielonej pożyczki demontaż i usuwanie azbestu z dachu, jednak mieszkańcy nie byli zainteresowani taką formą wsparcia. Usunięcie azbestu z nieruchomości każdorazowo wiąże się z inwestycją w nowe pokrycie dachowe lub wymianę elewacji, a to z kolei stanowi koszt, którego właściciele nieruchomości nie są w stanie ponieść.

(akta kontroli str. 241, 660-662)

Mieszkańcy Gminy dokonywali demontażu wyrobów zawierających azbest we własnym zakresie, a Gmina na podstawie złożonych wniosków realizowała ich wywóz. W latach objętych kontrolą NIK wywiezione zostały następujące ilości wyrobów zawierających azbest: 2016 r. – 515 Mg, 2017 r. – 182 Mg, 2018 r. – 368 Mg, 2019 r. – 339 Mg, 2020 r. – 310 Mg, 2021 r. – 344,53 Mg⁷. Zostały one usunięte przez osoby fizyczne z 828 nieruchomości.

(akta kontroli str. 9)

W Programie zawarto informacje na temat systemu usuwania wyrobów zawierających azbest. Opracowane były algorytmy dotyczące bezpiecznego demontażu, pakowania i transportu odpadów azbestowych. Zamieszczono informacje o dostępnych na terenie województwa składowiskach przyjmujących odpady azbestowe (Tarnów – za Rzeką Białą, Ujków Stary, Oświęcim).

(akta kontroli str. 24–26, 35)

Do oceny wdrażania Programu przyjęto następujące wskaźniki:

- ilość wyrobów zawierających azbest w Mg na 1 km² powierzchni Gminy Trzebinia,
- ilość unieszkodliwionych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest w Mg,
- nakłady finansowe w zł poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest.

(akta kontroli str. 44, 566–568)

W Gminie, wg stanu na 31 stycznia 2022 r. (dane agregowane narastająco w BA), zinwentaryzowano 8 346 109 kg wyrobów zawierających azbest, z czego 4 543 381 kg stanowiły wyroby od osób fizycznych, a 3 802 728 kg wyroby od osób prawnych oraz osób fizycznych będących przedsiębiorcami.

Według danych wprowadzonych do BA, w okresie objętym kontrolą unieszkodliwiono 1 140 906 kg wyrobów zawierających azbest, odpowiednio 85 756 kg od osób fizycznych i 1 055 150 kg od osób prawnych oraz osób fizycznych będących przedsiębiorcami.

⁷ Dane pozyskane na podstawie złożonych wniosków o wywóz wyrobów zawierających azbest z nieruchomości położonych w gminie Trzebinia.

Ilość wyrobów pozostałych do unieszkodliwienia, wg danych zamieszczonych w BA, wynosiła 7 205 203 kg, z tego 4 457 625 kg od osób fizycznych i 2 747 578 kg od osób prawnych oraz osób fizycznych będących przedsiębiorcami.

W poszczególnych latach objętych kontrolą unieszkodliwionych zostało: w 2016 r. – 515 Mg, 2017 r. – 182 Mg, 2018 r. – 368 Mg, 2019 r. – 339 Mg, 2020 r. – 310 Mg, 2021 r. – 344,53 Mg Wyrobów zawierających azbest, pochodzących od osób fizycznych. Ogółem w latach 2016-2021 unieszkodliwiono 2 059 Mg wyrobów zawierających azbest, co stanowiło 68% ilości zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest od osób fizycznych. Osoby prawne składały informacje, o których mowa w rozporządzeniu z dnia 13 grudnia 2010 r.⁸, bezpośrednio do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego. Gmina nie posiadała danych odnośnie do złożonych przez osoby prawne informacji o wyrobach zawierających azbest.

Według stanu na 31 stycznia 2022 r. w latach 2016-2021 złożonych zostało do Gminy przez osoby fizyczne 1185 sztuk informacji. Informacje te nie były wprowadzane do BA.

(akta kontroli str. 9, 599-604)

1.5. Jak wyjaśniła Naczelnik, w okresie objętym kontrolą informacje o wyrobach zawierających azbest składały jedynie osoby fizyczne, które starały się o dofinansowanie wywozu odpadów azbestowych, a Urząd podejmował działania, które miały na celu informowanie mieszkańców Gminy o obowiązku składania takich informacji.

Zastępca Burmistrza wyjaśnił, iż w ramach akcji informacyjnych Gmina opracowała broszury o szkodliwości azbestu, które dostarczane były bezpośrednio każdemu mieszkańcowi, jak również wywieszane były na tablicach w Urzędzie. Ponadto, jak wyjaśniła Naczelnik, Urząd podejmował działania mające na celu inspirowanie właściwej postawy obywateli, a wynikiem tych działań było m. in. uzyskanie pierwszego miejsca w konkursie ekologicznym Eko – Hero dla miast powyżej 30 tys. mieszkańców⁹.

(akta kontroli: str. 608, 623, 679-681)

1.6. Gminny Program dostępny był w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na stronie internetowej Urzędu. Na stronie Urzędu dostępne były również informacje i formularze dotyczące wywozu wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Trzebinia.

(akta kontroli: str. 564-566)

1.7. W Urzędzie zadania wynikające z Programu realizował Wydział Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa (dalej: *Wydział GK*)¹⁰. Tematyka dotycząca wyrobów zawierających azbest realizowana była przez Referat Gospodarki Komunalnej.

Do 16 lipca 2020 r. w zakresie obowiązków jednego pracownika Wydziału GK było prowadzenie inwentaryzacji odpadów azbestowo-cementowych oraz nadzór i organizacja zbiórki tych odpadów. Od 17 lipca 2020 r. zadania powierzono innemu

⁸ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31); dalej: *rozporządzenie z 13 grudnia 2010 r.*

⁹ <https://trzebinia.pl/dzialania-zaplanowane-przez-gmine-trzebinia-w-ramach-eko-akcji>

¹⁰ Zarządzenie nr 0050.125.2015 Burmistrza Miasta Trzebinia z dnia 23 kwietnia 2015 r., jednolity tekst Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miasta Trzebinia oraz zarządzenie nr 0050.220.2017 Burmistrza Miasta Trzebinia z dnia 27 lipca 2017 r. jednolity tekst Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miasta Trzebinia

pracownikowi, a do jego zakresu obowiązków dodano obowiązek wprowadzania danych do BA. Przed tą datą nie przypisano zadań związanych z prowadzeniem BA.
(akta kontroli: str. 246–251, 621-622)

W Regulaminie organizacyjnym Urzędu Miasta Trzebini¹¹ nadzór nad Wydziałem GK przyporządkowany był do kompetencji zastępcy burmistrza.
(akta kontroli: str. 257, 334)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Trzebinia na lata 2014-2032”, przyjęty uchwałą Rady Miasta Trzebini 27 marca 2015 r., nie był aktualizowany do momentu kontroli NIK (do 28 lutego 2022 r.), tj. od siedmiu lat. W tym czasie istotna część informacji w nim zawartych stała się nieaktualna, w tym w szczególności harmonogram działań, jak również koszty realizacji Programu i możliwe źródła jego finansowania. Pomimo tego, pracownicy Urzędu nie przygotowali, a Burmistrz nie przedłożył Radzie Miasta do uchwalenia projektu aktualizacji Programu, co NIK ocenia jako działanie nierzetelne.

Burmistrz wyjaśnił, że w POKA nie podano wymagań odnośnie do częstotliwości aktualizowania Programu, a Gmina zaktualizuje Program po 10 latach od jego opracowania.

(akta kontroli: str. 566-567)

Odnosząc się do powyższych wyjaśnień Izba zauważa, że w sytuacji, gdy istotne postanowienia Programu uległy dezaktualizacji, zmiany jego zapisów powinny zostać przygotowane wcześniej, niż po 10 latach od jego uchwalenia, tj. w 2025 r.

(akta kontroli: str. 68-76)

2. Zadania dotyczące prowadzenia Bazy Azbestowej i ewidencjonowania w niej zmian w ilościach zinwentaryzowanych, unieszkodliwionych oraz pozostałych do unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Trzebinia nie zostały w kontrolowanym okresie, tj. od 1 stycznia 2016 r. do 16 lipca 2020 r. przypisane pracownikom Urzędu. W tym czasie w zakresie obowiązków jednego pracownika Wydziału GK było prowadzenie inwentaryzacji odpadów azbestowo-cementowych oraz nadzór i organizacja zbiórki tych odpadów. Od 17 lipca 2020r. zadania te powierzono innemu pracownikowi, a do jego zakresu obowiązków dodano obowiązek wprowadzania danych do BA.

Naczelnik Wydziału GK wyjaśniła, że w ww. zakresach obowiązków zawarte były wszelkie zadania związane z realizacją POKA, gdyż ww. osobom przypisano również obowiązek „sporządzania obowiązującej sprawozdawczości, informacji i analiz z zakresu prowadzonych spraw.”

(akta kontroli: str. 246-248, 623-624)

NIK zwraca uwagę, że niepowierzenie pracownikowi do 16 lipca 2020 r. zadania polegającego na wprowadzaniu informacji o wyrobach zawierających azbest do BA skutkowało brakiem aktualnych danych na temat ilości wyrobów unieszkodliwionych i pozostałych do unieszkodliwienia w Bazie. Problem ten zauważyło również kierownictwo Wydziału GK, korygując od 17 lipca 2020 r. zakres obowiązków powierzonych pracownikowi w związku z usuwaniem azbestu z terenu Gminy, i dopisując zadanie wprowadzania danych do BA

¹¹ Załącznik do zarządzenia Nr 0050.125.2015 Burmistrza Miasta Trzebini z dnia 23 kwietnia 2015; załącznik do zarządzenia Nr 0050.220.2017 Burmistrza Miasta Trzebini z dnia 27 lipca 2017 r.

3. W Urzędzie Gminy nie dokonywano oceny Programu i nie monitorowano postępów w jego realizacji za pomocą wskaźników przyjętych w Programie. Zamieszczone w Programie wskaźniki, miały pozwolić na bieżącą analizę oraz kontrolę zgodności założeń Programu z rzeczywistymi działaniami, które podejmowane były przez właścicieli nieruchomości, na których stwierdzono azbest.

Burmistrz wyjaśnił, iż wskaźniki monitorowania, ujęte zostały w tabeli przedstawionej w toku kontroli NIK, jednak Gmina, w latach objętych kontrolą, nie oceniała ich w odniesieniu do stopnia realizacji Programu.

(akta kontroli: str. 77, 568, 932)

NIK zwraca uwagę, że wskaźniki realizacji Programu zostały w nim szczegółowo zdefiniowane i należało dokonać ich analizy zgodnie z założeniami Programu, na potrzeby bieżącej oceny wdrażania określonych w nim działań. W przeciwnym razie wskaźniki tracą swój walor informacyjny, porównawczy (do oceny linii trendu), a także funkcję oceny postępu realizowanego Programu w założonym przedziale czasowym.

OCENA CZĄSTKOWA

Podejmowane w gminie Trzebinia działania mające na celu realizację POKA nie były w pełni zgodne z przyjętymi w nim założeniami.

Wprawdzie opracowano „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Trzebinia na lata 2014-2032”, a zadania związane z realizacją Programu, chociaż nie w pełni, przydzielono odpowiedniej komórce organizacyjnej Urzędu i pracownikom jednak Program nie był zmieniany, co w okresie siedmiu lat od jego uchwalenia doprowadziło do utraty aktualności części istotnych danych w nim zawartych, w tym w szczególności harmonogramu działań, kosztów realizacji Programu oraz możliwych źródeł jego finansowania. W kontrolowanym okresie nie dokonywano także oceny realizacji Programu.

Dane zamieszczone przez Gminę w Bazie Azbestowej, dotyczące ilości zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie nieruchomości będących własnością osób fizycznych, nie były aktualne i wiarygodne.

Na koniec 2021 r. do unieszkodliwienia pozostało 931 430 kg wyrobów zawierających azbest. Przy zachowaniu dotychczasowego tempa usuwania wyrobów zawierających, możliwa jest realizacja celu głównego POKA, tj. usunięcie 100% wyrobów zawierających azbest pochodzących od osób fizycznych z terenu Gminy do 2032 r.

OBSZAR

2. Zaawansowanie realizacji POKA na terenie gminy

2.1. W ramach Programu opracowano „Plan harmonogramu działań na lata 2014-2032”, w którym zawarto:

Opis stanu faktycznego

- działania edukacyjno-informacyjne polegające na: informowaniu poprzez stronę internetową lub ulotki o działaniach Gminy podjętych w celu likwidacji azbestu, udostępnianie informacji o aktualnych aktach prawnych regulujących sposób zabezpieczania, usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest, informowania o potencjalnych źródłach dofinansowania w kwestii usuwania wyrobów zawierających azbest;
- usuwanie wyrobów zawierających azbest, w tym: prowadzenie rejestru wniosków mieszkańców o dofinansowanie, pozyskiwanie środków na realizację Programu, przeprowadzenie szkoleń w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości;

- monitoring realizacji Programu poprzez: aktualizację inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy, sprawozdawczość w zakresie realizacji Programu;
- ocenę narażenia i ochrony zdrowia, w tym opracowanie i aktualizowanie mapy zagrożeń działania azbestu.

Spośród których w sposób ciągły realizowane były zadania polegające na: działaniach edukacyjno-informacyjnych; prowadzeniu rejestru wniosków mieszkańców o dofinansowanie; informowaniu o zamieszczonych na stronie internetowej Urzędu instrukcjach na temat bezpiecznego demontażu wyrobów zawierających azbest. Ponadto w Programie zawarto informacje dotyczące wpływu azbestu na organizm człowieka oraz prognozę jego oddziaływania na środowisko.

Zadania związane z usuwaniem odpadów zawierających azbest ujęte zostały w Programach Ochrony Środowiska¹². W celach dotyczących gospodarowania odpadami wskazano na stały wzrost ilości nieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest i cel ten został zrealizowany. Podsumowania działalności dokonano w Raportach z wykonania Programu Ochrony Środowiska odpowiednio za lata 2015-2017 oraz 2018-2021.

Jak wyjaśniła Naczelnik GK, harmonogramem działań była również lista złożonych przez mieszkańców Gminy wniosków o wywóz odpadów zawierających azbest, na podstawie których planowano działania w kolejnych latach.

Pracownicy Urzędu nie uczestniczyli w szkoleniu e-learningowym dla pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Pracy, Inspektoratów Nadzoru Budowlanego oraz Jednostek Samorządów Terytorialnych, w zakresie prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest¹³.

(akta kontroli str. 68–69, 661)

2.2. W 2015 r. do BA zostały wprowadzone dane odnośnie do ilości zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest.

W latach 2016-2021 w Gminie nie aktualizowano ilości nieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest. Naczelnik Wydziału GK wyjaśniła, iż po inwentaryzacji, która odbyła się w 2014 r., dane zostały wprowadzone do BA i następnie nie aktualizowano ich przy użyciu narzędzia informatycznego, jakim była BA.

Wprowadzanie danych za lata 2016-2021 rozpoczęło się w lutym 2022 r. Do czasu kontroli NIK, tj. 18 marca 2022 r. Gmina wprowadziła dane dotyczące nieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest za lata 2020-2021. Jako powód niewprowadzania danych o nieszkodliwionych wyrobach zawierających azbest w latach 2016-2021 Naczelnik podała niewywiązanie się wyznaczonego pracownika z powierzonego mu zadania, tj. z aktualizowania danych w BA. Naczelnik wyjaśniła ponadto, iż w zakresie sprawozdawczości Gmina wywiązywała się ze swoich obowiązków i informacje o wyrobach zawierających azbest, które pozyskała od osób fizycznych, terminowo przekazywała do Urzędu Marszałkowskiego. Wyjątek stanowiła Informacja za 2017 r., której – skutkiem przeoczenia – nie przekazano do Urzędu Marszałkowskiego. Zagadnienie to zostało szerzej opisane sekcji w „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 599–604, 679-681)

¹² Program Ochrony Środowiska dla Gminy Trzebinia na lata 2015-2017, uchwała nr VI/50/VII/2015 Rady Miasta Trzebini z dnia 27 marca 2015 r.; Program Ochrony Środowiska dla Gminy Trzebinia na lata 2018-2021 z perspektywą na lata 2022-2025, uchwała nr L/660/VII/2018 Rady Miasta Trzebini z dnia 28 września 2018 r.

¹³ <https://azbestinspektor.gig.eu>

2.3. W latach 2016-2021 Gmina organizowała oraz pokrywała koszt wywozu odpadów zawierających azbest na podstawie wniosków składanych przez mieszkańców. Wzór wniosku dostępny był na stronie internetowej Gminy. W tym okresie zrealizowano wywóz na podstawie 828 wniosków (w 2016 r. 202 wnioski; w 2017 r. 79 wniosków; w 2018 r. 138; w 2019 r. 137; w 2020 r. 138; w 2021 r. 134), co stanowiło 70% ogólnej liczby wniosków złożonych w latach 2016-2021.

Wnioski realizowane były w kolejności ich składania, a niezrealizowane w danym roku kalendarzowym przenoszone były na kolejny rok.

Jak wyjaśniła Naczelnik, zdarzały się sytuacje, gdy osoby fizyczne składały wniosek o wywóz, jednak z przyczyn ekonomicznych rezygnowały z niego.

Łączna wartość dofinansowania wywozu odpadów azbestowych wyniosła 619 998,00 zł, kolejno w latach: 2016 – 150 000,00 zł; 2017 – 50 000,00 zł; 2018 – 100 000,00 zł; 2019 – 99 999,90 zł; 2020 – 99 998,30 zł; 2021 – 119 999,80 zł.

(akta kontroli str. 243 – 245, 400 - 517)

Wywóz odpadów realizowany był raz w roku przez wybraną w drodze przetargu firmę. Postępowanie przeprowadzane było corocznie na podstawie specyfikacji istotnych warunków zamówienia.

(akta kontroli str. 400 – 517, 609)

2.4. W budżetach Gminy w latach objętych kontrolą NIK zaplanowano wydatki na wywóz odpadów zawierających azbest w wysokości: 2016 r.: 150 000 zł; 2017 r.: 50 000 zł; 2018 r.: 100 000 zł; 2019 r.: 100 000 zł; 2020 r.: 100 000 zł; 2021 r.: 120 000 zł.

Wykonanie budżetu kształtowało się następująco: 2016 r.:100%; 2017 r.: 100%; 2018 r.: 100%; 2019 r.: 99%; 2020 r.: 99%; 2021 r.: 99%.

(akta kontroli str. 243–245)

2.5. W okresie objętym kontrolą NIK Gmina nie występowała o dofinansowanie działań związanych z usuwaniem azbestu.

Jak wyjaśniła Naczelnik, średnio rocznie w Gminie składanych było około 150 wniosków o wywóz odpadów azbestowych. Oferowana forma dofinansowania przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Bank Ochrony Środowiska obejmowała wywóz wyrobów zawierających azbest wspólnie z demontażem. Na poziomie Gminy nie było możliwe skoordynowanie takiej liczby demontaży pokryć dachowych lub elewacji z wykonaniem nowych. W latach 2016-2021 Gmina otrzymywała oferty dofinansowania w formie pożyczek, jednak warunki ich udzielenia nie były dla Gminy korzystne.

(akta kontroli str. 241, 661)

2.6. Zadania współpracy określone w POKA, za które na poziomie lokalnym odpowiadał Burmistrz, były realizowane w obszarach:

Organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm

Gmina w ograniczonym zakresie organizowała szkolenia w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest. W ulotkach informacyjnych oraz broszurach zawarte były informacje dotyczące bezpiecznego usuwania azbestu. Jak wyjaśniła Naczelnik Wydziału GK, została przyjęta zasada informowania mieszkańców zainteresowanych usunięciem wyrobów zawierających azbest. Każdorazowo osoby

składające wniosek informowane były o sposobie postępowania z wyrobami zawierającymi azbest. Według informacji od Naczelnik, w ten sposób przeszkolono w latach 2016-2021 886 osób. Od roku 2020 informacje na temat usuwania azbestu z uwagi na Covid - 19, przekazywane były telefonicznie. Mieszkańcy Gminy demontowali wyroby zawierające azbest we własnym zakresie.

(akta kontroli str. 621)

Inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

Zastępca Burmistrza wyjaśnił, iż Gmina w sposób ciągły zachęcała do usuwania wyrobów zawierających azbest. Na stronie internetowej Urzędu zamieszczane były informacje dotyczące warunków dofinansowania wywozu azbestu oraz wpływu azbestu na zdrowie mieszkańców.

(akta kontroli str. 623)

Współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu.

Naczelnik wyjaśniła, iż Gmina współpracowała z organizacją GAJA odnośnie do opracowania broszury „Azbest nie jest OK. Monitoring i wsparcie krajowego programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest” w zakresie informowania mieszkańców o azbecie. Ponadto Gmina uczestniczyła w konkursie ekologicznym Eko-Hero i zajęła pierwsze miejsce w kategorii gmin powyżej 30 tys. mieszkańców, co relacjonowane było przez Gazetę Krakowską. Również w harmonogramie działań na stronie internetowej Gminy zawarto informacje o wszelkich eko-akcjach, w tym dotyczących usuwania wyrobów zawierających azbest.

(akta kontroli str. 679-681)

Współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Burmistrz wyjaśnił, iż w latach objętych kontrolą do Urzędu nie docierały informacje o zagrożeniu dla środowiska poprzez niewłaściwe przechowywanie bądź usuwanie wyrobów azbestowych. W związku z tym nie było potrzeby współpracy z organami kontrolnymi.

(akta kontroli str. 566-567)

2.7. Barierami w realizacji POKA, wskazanymi przez Naczelnik, były przede wszystkim względy finansowe w odniesieniu do mieszkańców Gminy. Koszt demontażu materiałów zawierających azbest, zakup nowych materiałów oraz opłacenie wykonawcy często przekraczały możliwości finansowe właścicieli nieruchomości, na których terenie stwierdzono występowanie wyrobów zawierających azbest.

Wymiana pokrycia dachowego wymaga planowania w dłuższym okresie czasu, co wobec stałego wzrostu cen nie powoduje, iż zaplanowana inwestycja będzie realizowana.

Naczelnik wyjaśniła, że od 2020 r. utrudniony jest odbiór usuniętych przez mieszkańców odpadów azbestowych z powodu pandemii Covid-19. Firmy wykonawcze miały problemy kadrowe, a wielu mieszkańców odłożyło na dalszy plan np. wymianę pokrycia dachowego. Utrudnieniem dla mieszkańców w okresie pandemii była konieczność osobistego kontaktu z firmą realizującą wywozy.

(akta kontroli str. 679-681)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawnym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Pracownicy Urzędu w sposób nierzetelny wprowadzali do Bazy Azbestowej dane w zakresie wyrobów zawierających azbest unieszkodliwionych oraz pozostałych do unieszkodliwienia. Dane te, wg stanu na 31 stycznia 2022 r., były niezgodne z rzeczywistymi stanami tych wyrobów na terenie gminy Trzebinia. I tak:
 - wg danych posiadanych przez Urząd unieszkodliwiono 2 058 500 kg, z czego u osób fizycznych 2 058 500 kg, a w Bazie Azbestowej odpowiednio widniało: 85 758 kg oraz 4 457 625 kg;
 - wg danych Urzędu pozostało do unieszkodliwienia 1 596 430 kg, z czego u osób fizycznych 1 502 150 kg, a w Bazie Azbestowej odpowiednio widniało: 7 205 203 kg oraz 4 457 625 kg.

Naczelnik Wydziału GK wyjaśniła, że przyczyną nieprawidłowości było niewywiązanie się wyznaczonego pracownika z powierzonego mu zadania, tj. z aktualizowania danych w BA. Poinformowała również, że wprowadzanie danych za lata 2016-2021 rozpoczęło się w lutym 2022 r. Do 18 marca 2022 r. Gmina wprowadziła dane dotyczące unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest za lata 2020-2021.

(akta kontroli str. 679)

2. Burmistrz nie przedłożył w 2018 r. Marszałkowi Województwa Małopolskiego informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska za 2017 r.

Zgodnie z § 2 rozporządzenia z dnia 23 lipca 2009 r.¹⁴, Burmistrz miał obowiązek przedkładać Marszałkowi Województwa Małopolskiego informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska w terminie do 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy, wg stanu na 31 grudnia.

Naczelnik wyjaśniła, że informacji za 2017 r. nie przekazano do Urzędu Marszałkowskiego skutkiem przeoczenia.

(akta kontroli str. 679-681)

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2016-2021 udało się unieszkodliwić 2 059 Mg wyrobów zawierających azbest, co stanowiło 68% ilości wyrobów zinwentaryzowanych. Średnio rocznie na terenie Gminy unieszkodliwiano w kontrolowanym okresie 343 Mg. Przy zachowaniu takiego tempa w kolejnych latach, Gmina zrealizuje cel główny POKA i do 2032 r. usuniętych zostanie 100% wyrobów zawierających azbest od osób fizycznych¹⁵. Gmina nie finansowała oraz nie ubiegała się o środki zewnętrzne na demontaż pokryć dachowych lub elewacji zawierających azbest, pozostawiając to zadanie mieszkańcom. Pracownicy Urzędu informowali jednak wszystkich zainteresowanych

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, Dz.U. z 2015 r. poz. 1450, dalej: rozporządzenie z 23 lipca 2009 r.

¹⁵ Wg. stanu z BA na dzień 31 stycznia 2022 r. dla osób prawnych wykazano: 3 802 728 kg zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest, 1 055 150 kg wyrobów unieszkodliwionych oraz 2 747 578 kg pozostałych do unieszkodliwienia.

usunięciem wyrobów zawierających azbest o prawidłowym i bezpiecznym sposobie postępowania z tymi wyrobami.

Gmina w kontrolowanym okresie nie wprowadzała do Bazy Azbestowej danych na temat wyrobów unieszkodliwionych i pozostałych do unieszkodliwienia, co NIK oceniła jako nieprawidłowe. W trakcie kontroli rozpoczęto uzupełnianie brakujących danych. Gmina terminowo przekazała do Marszałka informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska za 2016 r. oraz lata 2018-2021. Nie złożono natomiast wymaganej informacji za 2017 r.

Urząd w kontrolowanym okresie na bieżąco przyjmował od mieszkańców wnioski o wywóz odpadów zawierających azbest, a następnie organizował oraz pokrywał koszt transportu odpadów azbestowych na składowisko.

OBSZAR

3. Realizacja przez samorząd gminy jako właściciela/zarządcy nieruchomości obowiązków w zakresie posiadanych wyrobów zawierających azbest

Opis stanu faktycznego

3.1. W okresie objętym kontrolą Gmina jako właściciel/zarządca nieruchomości nie składała do Marszałka Województwa Małopolskiego informacji o wyrobach zawierających azbest, wymaganych przez § 10 ust. 2 rozporządzenia z 13 grudnia 2010 r.

(akta kontroli: str. 566-567, 933)

3.2. W toku kontroli, Gmina dokonała spisu z natury i pozyskała dane z 83 obiektów, w tym 19 użytkowanych przez jednostki oświatowe prowadzone przez Gminę, 12 administrowanych przez Trzebińskie Centrum Kultury oraz 52 obiektów, których była właścicielem, a które zarządzane były przez Miejski Zarząd Nieruchomościami Sp. z o.o. (100% udziałów posiadała gmina Trzebinia).

(akta kontroli str. 663-668)

Sporządzony w trakcie kontroli NIK spis z natury wykazał obecność łącznie 28 155 kg wyrobów zawierających azbest na 10 nieruchomościach gminnych zarządzanych przez Miejski Zarząd Nieruchomości: ul. Grunwaldzka 103: eternit – 960m² (14 400 kg¹⁶); ul. Grunwaldzka 53: eternit – 250 m² (3 750 kg); ul. Św. Stanisława 6: eternit – 24 m² (360 kg); ul. Kościuszki 29: eternit – 40 m² (600 kg); ul. Kościuszki 104: eternit – 150 m² (2 250 kg); ul. Kościuszki 110: eternit – 80 m² (1 200 kg); ul. Kościuszki 126: eternit – 128 m² (1 920 kg); ul. Pułaskiego 5: eternit – 80 m² (1 200 kg); ul. Szczakowska 17: eternit – 75 m² (1 125 kg); Lgota – Kaplica cmentarna: eternit – 90 m² (1 350 kg). W dziewięciu budynkach w ocenach stanu wskazano na III stopień pilności usuwania wyrobów zawierających azbest, w jednym budynku stopień pilności oceniono jako II.

W trakcie inwentaryzacji w 2014 r., zrealizowanej w ramach „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Trzebinia na lata 2014-2032”, dokonano oceny stopnia pilności w ośmiu budynkach gminnych i we wszystkich przypadkach wskazano III stopień pilności. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest¹⁷, dla wyrobów, dla których określono stopień pilności jako III, Gmina powinna dokonać ponownej oceny w terminie do 5 lat.

¹⁶ Zastosowano przelicznik 1 m² eternitu to 15 kg zgodnie z www.bazaazbestowa.gov.pl

¹⁷ Dz. U. z 2004 r. Nr 71 poz. 649.

W toku kontroli NIK dokonano ponownego spisu z natury w ośmiu budynkach oraz pierwszego spisu z natury w dwóch budynkach. W dziewięciu budynkach oceniono stopień pilności jako III z wymaganą ponowną oceną w terminie do pięciu lat. W jednym budynku stwierdzono występowanie 1 350 kg azbestu o stopniu pilności II. Ponowna ocena tego budynku powinna nastąpić w okresie do trzech lat. W przypadku żadnego budynku nie wskazano konieczności natychmiastowego zabezpieczenia lub demontażu ww. wyrobów.

(akta kontroli str. 625–659)

3.3. W toku kontroli uzyskano następujące informacje na temat prowadzonych postępowań w związku z nieprawidłowościami związanymi z wyrobami zawierającymi azbest:

- od Okręgowego Inspektora Pracy w Krakowie – w okresie objętym kontrolą NIK inspektor pracy prowadził na terenie gminy Trzebinia w 2019 r. dwie kontrole, w 2020 r. jedną kontrolę oraz w 2021 r. dwie kontrole. Wykazane w protokołach kontroli nieprawidłowości to: nieuzupełnienie rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym; nieprzestrzeganie obowiązku zgłaszania prac związanych z usuwaniem azbestu do inspekcji pracy co najmniej siedem dni przed ich rozpoczęciem; niesporządzenie przed przystąpieniem do prac związanych z usuwaniem wyrobów azbestowych, planu prac obejmującego określenie szczegółowych metod i sposobów informowania pracowników o zasadach (...) ograniczania uwalniania się pyłu azbestu do powietrza;

(akta kontroli str. 523-563)

- od Komendanta Komisariatu Policji w Trzebini – w latach 2016-2021 nie stosowano postępowania mandatowego w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 346 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska¹⁸.

Ponadto Komendant poinformował, że w okresie objętym kontrolą NIK prowadzone były dwa postępowania dotyczące nieprawidłowego składowania azbestu: w 2018 r. postępowanie zakończone umorzeniem wobec braku znamion czynu zabronionego oraz w 2019 r., w ramach postępowania w sprawie o wykroczenie, które zakończyło się odstąpieniem od kierowania wniosku o ukaranie;

(akta kontroli: str. 397-399)

- od Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Krakowie, który przesłał informację, iż w latach 2016-2021 nie przeprowadzał kontroli oraz nie sprawował nadzoru nad usuwaniem i unieszkodliwianiem azbestu na terenie gminy Trzebinia.

(akta kontroli: str. 397-399)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Burmistrz nie sprawował właściwego nadzoru i kontroli nad jednostkami organizacyjnymi Gminy, mającymi w zarządzie budynki stanowiące własność Gminy, w których występowały wyroby zawierające azbest w zakresie przesyłania Informacji o wyrobach zawierających azbest. Nie posiadał także wiedzy o występowaniu tych wyrobów na terenie 10 nieruchomości gminnych. Jednostki nimi zarządzające nie przeprowadzały corocznych inwentaryzacji w drodze spisu z natury wyrobów zawierających azbest, ani nie przekazywały „Informacji o wyrobach zawierających azbest” Marszałkowi Województwa

¹⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 1973, ze zm.

Małopolskiego do 31 stycznia każdego roku, pomimo takich obowiązków nałożonych na wykorzystującego wyroby zawierające azbest w § 10 rozporządzenia z 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest.

Burmistrz wyjaśnił, że *Gmina nie dokonywała w okresie objętym kontrolą inwentaryzacji w drodze spisu z natury wyrobów zawierających azbest w terminie do 31 stycznia danego roku.*

W odniesieniu do powyższych wyjaśnień należy wskazać, że przeprowadzona w toku kontroli NIK inwentaryzacja ujawniła obecność wyrobów zawierających azbest w 10 budynkach, których właścicielem była Gmina.

(akta kontroli str. 241-242)

2. Gmina nie przeprowadziła w okresie pięciu lat od pierwszego spisu z natury (2014 r.), tj. do 2019 r., ponownej oceny stopnia pilności w ośmiu budynkach, w których stwierdzono występowanie wyrobów zawierających azbest, a ich stopień pilności oceniono jako III. Było to niezgodne z załącznikiem nr 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, w którego załączniku nr 1 dla stopnia pilności III określono wymaganą ponowną ocenę w terminie do 5 lat.

Burmistrz wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą w budynkach będących własnością Gminy, nie było wyrobów zawierających azbest i w związku z tym zarządca zasobu gminnego oraz Gmina nie składały stosownej sprawozdawczości, a co za tym idzie, wobec braku wiedzy o wyrobach zawierających azbest w ww. budynkach, nie przeprowadzono ponownej oceny stopnia pilności.

(akta kontroli str. 566-567)

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą NIK, Gmina nie wywiązywała się z obowiązków nałożonych na nią jako właściciela/zarządcę nieruchomości w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest. Jako właściciel ośmiu budynków, w których zidentyfikowano azbest w 2014 r., nie dokonała w kontrolowanym okresie ponownej oceny stopnia pilności jego usunięcia, do czego była zobowiązana przepisami rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest. Dla tych budynków Gmina powinna przeprowadzić do 2019 r. ponowną ocenę stopnia pilności i – jeżeli zachodziła taka konieczność – wyroby te zabezpieczyć lub zdemontować.

Burmistrz nie posiadał wiedzy o występowaniu na terenie nieruchomości stanowiących własność Gminy wyrobów zawierających azbest. Od 2014 r. aż do kontroli NIK (25 stycznia 2022 r.) (przez ponad osiem lat) nie pozyskiwał aktualnych danych w tym zakresie. Ani Urząd, ani jednostki organizacyjne Gminy i inne władające jej nieruchomościami nie dokonywały corocznych spisów z natury wyrobów zawierających azbest, pomimo takiego obowiązku określonego w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wyrobów zawierających azbest.

NIK jako niewystarczający ocenił nadzór nad jednostkami, które nie złożyły do Marszałka Województwa Małopolskiego wymaganych rozporządzeniem Informacji o wyrobach zawierających azbest w budynkach za lata 2016-2020, będących własnością Gminy. W trakcie kontroli dokonano spisu z natury oraz złożono Informacje do Marszałka za 2021 r.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

1. Przygotowanie i wprowadzenie aktualizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Trzebinia na lata 2014-2032”.
2. Prowadzenie systematycznej oceny i monitoringu Programu, uwzględniającego wskaźniki monitorowania przyjęte w „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Trzebinia na lata 2014-2032”.
3. Weryfikację i skorygowanie danych zawartych w Bazie Azbestowej, tak aby były one zgodne z rzeczywistą ilością wyrobów azbestowych unieszkodliwionych oraz pozostałych do unieszkodliwienia na terenie Gminy.
4. Zapewnienie terminowego przekazywania Marszałkowi Województwa Małopolskiego informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska w odniesieniu do budynków, których właścicielem jest Gmina, a w których stwierdzono występowanie azbestu.
5. Wzmocnienie nadzoru nad jednostkami zarządzającymi/użytkującymi gminne nieruchomości w przedmiocie dokonywania corocznych spisów z natury wyrobów zawierających azbest.
6. Zapewnienie dokonywania ocen pilności usuwania wyrobów zawierających azbest w budynkach stanowiących własność Gminy w terminach określonych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, kwietnia 2022 r.

Wioletta Zając

Starszy inspektor kontroli państwowej